

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Юридичний факультет
Кафедра теорії та історії держави і права

СИЛАБУС

нормативного освітнього компонента

ЕКСПЕРТНА ДІЯЛЬНІСТЬ У СФЕРІ ЗАКОНОПРОЕКТНОЇ ТА ПРАВАЗАСТОСОВНОЇ ПРАКТИКИ

підготовки доктора філософії
спеціальності 081 Право
освітньо-наукової програми Організаційно-правове забезпечення сталого
розвитку України

Луцьк – 2023

Силабус нормативного освітнього компонента «Експертна діяльність у сфері законопроектної та правозастосовної практики» підготовки докторів філософії з права, галузі знань 08 Право, спеціальності 081 Право, за освітньо-науковою програмою Організаційно-правове забезпечення сталого розвитку України.

Розробник:

доцент кафедри теорії та історії держави і права, к. ю. н., доцент Юхимюк О.М.

Погоджено

Гарант освітньо-наукової програми:

(д.ю.н., Карпінська Н.В.)

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри

Протокол № 1 від 31 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри:
професор

Яцишин М. М., доктор юридичних наук,

© Юхимюк О.М., 2023 р.

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-наукова програма освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна (очна) форма навчання	Галузь знань: 08 Право, Спеціальність: 081 Право Освітньо-наукова програма Організаційно-правове забезпечення сталого розвитку України Освітній рівень: третій (освітньо-науковий)	Нормативний
Кількість годин/кредитів 120 /4		Рік навчання – 2-й
		Семестри: 4-ий
		Лекції: 20 год.
		Практичні (семінарські): 22 год.
ІНДЗ: нема		Самостійна робота __70__ год.
		Консультації ____8__ год.
		Форма контролю: 4-ий семестр – екзамен
Мова навчання: українська		

II. Інформація про викладача

Юхимюк Ольга Михайлівна

Науковий ступінь: кандидат юридичних наук

Вчене звання: доцент

Посада:доцент кафедри теорії та історії держави і права

Контактна інформація:iukchymiuk.olga@vnu.edu.ua

Дні занять:<http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація курсу

Поняття, зміст, напрямки експертної діяльності у сфері законопроектної та правозастосовної практики набуває особливої актуальності у вітчизняній і зарубіжній теорії та практиці юриспруденції в контексті реалізації Цілей сталого розвитку ООН та стратегії розвитку України. Формування принципів та норм права в міжнародних актах та національному законодавстві, їх подальша реалізація сприяють усуненню неузгодженостей та суперечностей між окремими правовими приписами та підвищенню якості законодавства, забезпечуючи тим самим ефективність регулювання суспільних відносин. Гармонізація вітчизняного законодавства із правом Європейського Союзу також ґрунтується на реалізації принципів права, викладених як у засновницьких договорах, так і у судовій практиці. Концептуальне визнання та реалізація Цілей сталого розвитку ООН та їх адаптації до специфіки розвитку України породжує потребу у формуванні в юристів здатності їх застосування для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у рамках наукових досліджень.

Вивчення освітнього компонента «Експертна діяльність у сфері законопроектної та правозастосовної практики» передбачає поглиблення знань в сфері законопроектної та правозастосовної практики в частині проведення експертизи (наукової та прикладної) такої діяльності в цілому, а також окремих стадій законопроектної та правозастосовної практики, зокрема з урахуванням Цілей сталого розвитку та їх адаптації до специфіки розвитку України.

2. Пререквізити

Вивчення освітнього компонента «Експертна діяльність у сфері законопроектної та правозастосовної практики» передбачає наявність базових знань з теорії та філософії права, конституційного права, міжнародного права, європейського права, інших галузевих юридичних наук, правничої аргументації, правничого письма, а також навиків у тлумаченні та реалізації права.

Постреквізити

Вивчення освітнього компонента «Експертна діяльність у сфері законопроектної та правозастосовної практики» необхідне для удосконалення навиків творення, тлумачення та реалізації норм та принципів права з урахуванням Цілей сталого розвитку та їх адаптації до специфіки розвитку України.

3. Мета і завдання освітнього компонента

Мета нормативного освітнього компонента – формування у здобувачів освіти першого курсу третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за галуззю знань 08 Право цілісних уявлень про експертну діяльність у законопроектній та правозастосовній практиці з тим, щоб використати одержані знання для якісного формування, тлумачення та реалізації права в різних напрямках юридичної практики з урахуванням Цілей сталого розвитку та їх адаптації до специфіки розвитку України. Досягнення зазначеної мети здійснюється з використанням ресурсів офіційних веб-порталів державних органів та міжнародних (міждержавних) інституцій, а також правових інформаційно-пошукових систем (ActiveLex, Pravosud тощо).

Завданням нормативного освітнього компонента є вивчення теоретичних та прикладних аспектів експертної діяльності у сфері законопроектної та правозастосовної практики у взаємозв'язку з різними прийомами та засобами юридичної техніки з урахуванням Цілей сталого розвитку та їх адаптації до специфіки розвитку України.

Результати навчання (Компетентності)

У разі успішного завершення курсу здобувач освіти зможе виявити такі компетентності: (згідно зі Стандартом вищої освіти зі спеціальності 081 Право галузі знань 08 Право для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти)

Загальні компетентності:

ЗК01. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні компетентності:

СК04. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері права та забезпечувати якість виконуваних досліджень; дотримання права інтелектуальної власності та стандартів академічної доброчесності.

СК05. Здатність моделювати оптимальні варіанти вирішення складних правових проблем, прогнозувати можливі наслідки їх реалізації.

СК06. Здатність здійснювати експертну діяльність у сфері права.

СК07. Здатність виявляти нові інституційні етичні виклики та етичні виклики в житті суспільства і пропонувати для них правові механізми розв'язання..

Результати навчання:

РН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання у сфері права і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень, отримання нових знань та здійснення інновацій

РН03. Застосовувати у фаховій діяльності знання та розуміння системи права, історії світової та української правової думки, сучасної правової доктрини, а також основних напрямів та провідних тенденцій у розвитку права.

РН07. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення, аналізу й збереження

даних та інформації, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та складної структури, спеціалізовані програмне забезпечення, бази даних та інформаційні системи у науковій, викладацькій, правотворчій та правозастосовній діяльності.

РН08. Розробляти, реалізовувати та здійснювати управління науковими та інноваційними проєктами, які дають можливість створювати законопроектну та правозастосовну практику і розв'язувати значущі наукові та прикладні правові проблеми з урахуванням етичних, соціально-управлінських, соціальноекономічних, екологічних та духовно-культурних аспектів, забезпечувати реєстрацію прав інтелектуальної власності щодо наукових результатів.

РН10. Готувати правові висновки, пропозиції та рекомендації за результатами правового дослідження

4. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	Лек.	Прак т.	Сам. роб.	Консу льт.	Форма контролю/ бали
Змістовий модуль 1.Теоретичні аспекти експертної діяльності у сфері законопроектної та правозастосовної практики						
Тема 1. Законопроектна та правозастосовна діяльність як основні напрямки юридичної практики по забезпеченню сталого розвитку України	9	2	2	5	4	ДС, Т, РЗ/К, Р/4
Тема 2. Експерт в галузі права і його статус у сфері законопроектної та правозастосовної практики	9	2	2	5		ДС, Т, РЗ/К, Р/4
Тема 3. Інститути громадянського суспільства як суб'єкти експертної діяльності у сфері законопроектної та правозастосовної практики	9	2	2	5		ДС, Т, РЗ/К, Р/4
Тема 4. Юридична техніка у сфері законопроектної та правозастосовної практики по забезпеченню сталого розвитку України	14	2	2	10		ДС, Т, РЗ/К, Р/4
Тема 5. Правова герменевтика як інструмент експертної діяльності у сфері законопроектної та правозастосовної практики	9	2	2	5		ДС, Т, РЗ/К, Р/4
Модульна контрольна робота 1						30
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	54	10	10	30	4	50
Змістовий модуль 2. Прикладні аспекти експертної діяльності у сфері законопроектної та правозастосовної практики						
Тема 6. Принципи права та їх реалізація у сфері законопроектної та правозастосовної практики з урахуванням Цілей сталого розвитку	14	2	4	8	4	ДС, Т, РЗ/К, Р/4
Тема 7. Критерій конституційності у сфері законопроектної та правозастосовної практики	12	2	2	8		ДС, Т, РЗ/К, Р/4
Тема 8. Міжнародна та вітчизняна судова практика у правозастосовній діяльності	12	2	2	8		ДС, Т, РЗ/К, Р/4
Тема 9. Правова експертиза та правовий моніторинг в законопроектній діяльності	12	2	2	8		ДС, Т, РЗ/К, Р/4
Тема 10. Правниче письмо і переклад у сфері законопроектної та правозастосовної практики	12	2	2	8		ДС, Т, РЗ/К, Р/4
Модульна контрольна робота 2						30
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	66	10	12	40	4	50
Усього годин	120	20	22	70	8	100 балів

Методи контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

5. Завдання для самостійного опрацювання

Завдання до самостійної роботи не оцінюються окремо. Контроль засвоєння того навчального матеріалу, який заплановано на самостійне опрацювання здобувачем освіти, здійснюється під час проведення практичних занять, а також під час підсумкового модульного контролю.

№	Тема	Кількість годин
Тема 1.	Цілі сталого розвитку як основа сталого розвитку України 2030	4
Тема 2.	Структура правового статусу експерта в галузі права Етичні основи експертної у сфері законопроектної та правозастосовної практики Правова культура та правосвідомість експерта в галузі права	4
Тема 3.	Грантова діяльність інститутів громадянського суспільства	4
Тема 4.	Юридична технологія у сфері законопроектної та правозастосовної практики	4
Тема 5.	Особливості експертної діяльності в роботі Конституційного Суду України	4
Тема 6.	Значення принципів верховенства права в експертній діяльності у сфері законопроектної та правозастосовної практики	4
Тема 7.	Поняття та зміст засади конституційності в практиці судів конституційної юрисдикції іноземних держав	4
Тема 8.	Практика Суду ЄС та її вплив на вітчизняне правозастосування	4
Тема 9.	Реалізація стратегії сталого розвитку на різних стадіях законопроектної діяльності	4
Тема 10.	Особливості перекладу права ЄС українською мовою	4
	Разом	40

IV. Політика оцінювання

Здобувач освіти повинен відвідувати заняття очно, а, за наявності обґрунтованих причин (хвороба, перебування за кордоном тощо), за погодження з викладачем - онлайн

Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях. Під час виконання контрольних заходів (контрольних робіт, заліку, іспиту) використання гаджетів заборонено. У разі порушення цієї заборони робота не буде оцінюватись.

Відпрацювання пропущених занять можливе до початку заліково-екзаменаційної сесії відповідно до графіку чергування викладача, затвердженого на кафедрі теорії та історії держави і права (каб. В-123) .

Комунікація:

Консультації відповідно до графіку чергування викладача, затвердженого на кафедрі теорії та історії держави і права (каб. В-123) .

Оцінювання роботи здобувача освіти

На семінарських заняття здобувачі освіти, відповідно до вказівок викладача, можуть відповідати усно, доповнювати основні відповіді, готувати письмові відповіді на окремі питання, виконувати тестові та творчі завдання.

Шкала оцінювання роботи здобувача освіти на семінарських заняттях:

0-0,9 – незадовільно - питання висвітлені недостатньо, не використано юридичної термінології, більшість тез потребують уточнення, доопрацювання.

1-1,9 – задовільно - питання висвітлені поверхнево, використана частково юридична термінологія, зроблені висновки, які потребують деякого уточнення;

2-2,9 – добре – питання висвітлені частково, відповідь охоплює основні аспекти, використана певна кількість термінів, класифікації, зроблені окремі висновки;

3-4 – відмінно - питання висвітлені повністю, використана необхідна кількість термінів, класифікації, зроблені конкретні висновки;

Підсумкова оцінка поточного контролю за результатами кожного змістового модуля виводиться шляхом додавання оцінок за семінарські заняття по темах, що входять до даного модуля.

Модульна контрольна робота проводиться у формі тестування, складається з тестових завдань різного рівня складності. Максимальна оцінка за модульну контрольну роботу – 30 балів.

В разі, якщо здобувач освіти не з'явився на модульну контрольна робота, вона не перездається.

Політика щодо академічної доброчесності

Вивчаючи курс «Експертна діяльність у сфері законопроектної та правозастосовної практики», здобувач освіти погоджується виконувати етичні принципи та визначені законом правила, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Здобувач освіти зобов'язаний дотримуватись політики академічної доброчесності, що передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Основні засади дотримання академічної доброчесності визначено у Положенні про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти і науково-педагогічних працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки http://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/11/polozhennya_antiplagiat.pdf, а також у Кодексі академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки <http://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/06/Kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf>

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Пропущені семінарські заняття перескладаються шляхом виконання завдань семінарського заняття. За результатами перездачі виставляється оцінка відповідно до шкали оцінювання роботи здобувача освіти на семінарських заняттях.

Пропуски на семінарських заняттях та негативні оцінки можуть бути перездані до початку семінарських занять по наступному модулю або до початку заліково-екзаменаційної сесії, якщо модуль останній в семестрі.

Перездача заліків та екзаменів відбувається відповідно до розкладу заліково-екзаменаційної сесії.

V. Підсумковий контроль

Екзамен проводиться усно шляхом опитування по питаннях, викладених в екзаменаційному білеті, який складається з трьох питань. Максимальний результат виконання екзаменаційного завдання оцінюється в 60 балів:

45-60 балів передбачає високий рівень знань і навичок: відповідь повна, логічна з елементами самостійності;

30–44 балів передбачає досить високий рівень знань і навичок: відповідь логічна, містить деякі неточності при формулюванні узагальнень, наведенні прикладів.

15-29 балів передбачає наявність знань лише основної літератури, здобувач освіти відповідає по суті на питання і в загальній формі розбирається в матеріалі, але відповідь неповна і містить неточності;

1 – 14 балів передбачає неповні знання здобувачем освіти основної літератури; здобувач освіти лише в загальній формі розбирається в матеріалі, відповідь неповна;

0 балів - здобувач освіти не розкрив поставлені питання, не засвоїв матеріал в достатньому обсязі для подальшого навчання.

Бали, отримані на екзамені, додаються до балів, отриманих на семінарських заняттях.

Перелік питань на екзамен

1. Основні етапи формування принципів права
2. Поняття і ознаки принципів права
3. Функції принципів права
4. Співвідношення принципів і норм права, їх спільні і відмінні ознаки.
5. Критерії класифікації принципів права
6. Класифікація принципів права за сферою територіальної дії (загальноправові, міжгалузеві, галузеві, інституційні)
7. Класифікація принципів права за предметом правового регулювання
8. Закріплення принципів права в міжнародних актах та договорах
9. Закріплення принципів права в актах та договорах Ради Європи та Європейського Союзу.
10. Закріплення принципів права на конституційному рівні в Україні та зарубіжних країнах
11. Закріплення принципів права у галузевому законодавстві України
12. Формування принципів права у судовій практиці
13. Становлення поняття «загальнолюдські (загальноцивілізаційні) принципи права» у юридичній науці
14. Впровадження у законодавство України сучасних загальнолюдських принципів права
15. Основні сучасні загальнолюдські принципи права та їх зміст
16. Місце загальнолюдських (загальноцивілізаційних) принципів права у системі принципів права
17. Механізм впровадження (загальноцивілізаційних) принципів права у практику в Україні
18. Поняття, зміст та значення принципу верховенства права
19. Принцип правової визначеності
20. Принцип пропорційності
21. Принцип добросовісності
22. Поняття, ознаки, види та зміст принципів міжнародного права
23. Поняття, ознаки, види та зміст принципів права Ради Європи
24. Поняття, ознаки, види та зміст принципів права Європейського Союзу
25. Особливості застосування принципів міжнародного права міжнародними судовими інстанціями
26. Особливості застосування принципів права Європейського Союзу Судом Європейського Союзу
27. Система національних принципів права
28. Значення принципів права при здійсненні правосуддя
29. Роль принципів права при заповненні прогалин в праві
30. Значення принципів права в діяльності Конституційного Суду України

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90-100	Відмінно
82 - 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 - 59	Незадовільно

Бали зарахування результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті

Види наукової та практичної активності здобувача освіти	Кількість балів
Публікація наукової статті в періодичному науковому фаховому виданні	до 20
Публікація тез доповіді у збірнику матеріалів конференції, круглого столу чи іншого наукового заходу	до 10
Виступ із доповіддю на науково-практичній конференції, засіданні круглого столу, симпозіумі тощо	до 10
Участь у Всеукраїнській студентській олімпіаді	до 20
Участь у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт	до 20
Участь у правопросвітницьких заходах	до 5
Проходження курсів, тренінгів, воркшопів та інших видів неформальної освіти в межах тематики освітнього компонента	до 10
Участь в Moot-courts	до 20

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених освітньо-науковою програмою, за якою він навчається. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню тощо, які передбачені програмою (силабусом) навчальної дисципліни (Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки від 29 червня 2022 року <https://cutt.ly/mwi5lxf8>)

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси:

Основна:

1. Андриц М. Р.. Принципи права в рішеннях Конституційного Суду України. Дис.. д-ра філософії: 081 Право. Хмельницький, 2021. 221 с.
2. Бахновська І. П. Основоположні принципи права як інтегруючий елемент правової системи України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 ; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". Х., 2011. 19 с.
3. Головатий С. Верховенство права: монографія; у 3 кн. / С. Головатий. К. : Фенікс, 2006
4. Гришук О. Принципи права: філософсько-правовий вимір. *Вісник Львівського університету*. 2015. Вип. 61. С. 16-23
5. Жукевич І. Динаміка явних та неявних принципів права. Дис... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2011. 221 с.

6. Зайчук О. В. Принципи права в контексті розвитку загальної теорії держави і права. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/63854/04-Zaychuk.pdf?sequence=1>
7. Кампо В. М. Деякі проблеми реалізації принципу верховенства права в практиці конституційної юстиції. *Бюлетень VII зборів Світового Конгресу українських юристів*. К., 2010. С. 22–29.
8. Козюбра М. Принципи права: методологічні підходи до розуміння природи та класифікації в умовах сучасних глобалізаційних трансформацій. *Право України*. 2017. № 11. С. 142–164
9. Козюбра М. І. Принципи верховенства права і правової держави: єдність основних вимог. *Наукові записки. Т. 64 :Юридичні науки*. К., 2007. С. 3–9.
10. Колодій А. М. Принципи права України: Монографія. К., 1998. 208 с.
11. Корнієнко М. В., Тертишник В. М. Принципи права в розв'язанні проблем конкуренції правових норм, юридичних фікцій і колізій. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. Вип. 1(1). С. 7–11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apvu_2017_1%281%29__4
12. Погребняк С. П. Основоположні принципи права (змістовна характеристика): Монографія. Х., 2008. 240с. URL: <https://constitutionalist.com.ua/osnovopolozhni-pryntsy-py-prava-zmistovna-kharakterystyka/>
13. Погребняк С. Принципи права: доктринальні питання. *Право України*. 2013. № 9. С. 218–224.
14. Принцип верховенства права: проблеми теорії та практики: Монографія /У двох книгах /За заг. ред. Ю. С. Шемшученка; [ред.кол: Ю.С.Шемшученко та ін.] Книга перша: Верховенство права як принцип правової системи: проблеми теорії. К, 2008. 344 с.
15. Принцип верховенства права: проблеми теорії та практики: у двох книгах / За заг. ред. Ю. С. Шемшученка; [ред. кол.: Ю.С. Шемшученко (голова)]. Книга друга: Принцип верховенства права у діяльності держави та в адміністративному праві. К, 2008. 314 с.
16. Ремінська Ю. Ю. Принцип верховенства права в міжнародній правотворчості (теоретико-правові аспекти) : дис. ... д-ра філософії [спец. 081 - Право] / Київський національний університет ім. Тараса Шевченка, Київ, 2020. 230 с. URL: <https://ccu.gov.ua/library/pryncyp-verhovenstva-prava-v-mizhnarodniy-pravotvorchosti-teoretyko-pravovi-aspekty>
17. Тихомиров О.Д. Принципи права в компаративістському контексті. *Альманах права*. 2012. Вип. 3. С. 52–57.
18. Уварова О. О. Принципи права у правозастосуванні: загальнотеоретична характеристика: монографія. Харків: «Друкарня МАДРИД», 2012. 196 с. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/1850>
19. Фулей Т. А. Сучасні загальнолюдські принципи права та проблеми їх впровадження в Україні: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. К., 2003. 18 с.
20. Юхимюк О. Особливості викладу принципів права у національному законодавстві. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки*. Випуск 6. Т. 1. Херсон, 2013. С. 12–15. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/9906/3/03.pdf>
21. Alexy R. A Theory of Constitutional Rights / R. Alexy. Oxford : Oxford University Press, 2002. 506 p.
22. Dworkin R. Taking rights seriously. Harvard University Press. Cambridge, Massachusetts, 1978.
23. Kordela M. Zasady prawa. Studium teoretycznoprawne. Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań, 2014.
24. Law, Rights and Discourse. The Legal Philosophy of Robert Alexy / ed. by George Pavlakos. Oxford and Portland, Oregon : Hart Published, 2007. 378 p.

Додаткова:

1. Билиця І.О. Реалізація принципу законності в діяльності органів прокуратури. *Актуальні питання реформування правової системи: зб. матеріалів XIX Міжнар. наук.-практ. конф., Луцьк, 22–23 жовтня 2022 р.* Луцьк, 2022. С. 3–4.
2. Юхимюк О. Еволюція системи загальних принципів права Європейського Союзу. *Історико-правовий часопис : науковий журнал*. Луцьк, 2016. № 1 (7). С.53–57
3. Юхимюк О. Значення загальних принципів права у правозастосовчій діяльності міжнародних судів. *Історико-правовий часопис : науковий журнал*. Луцьк, 2017. № 1(9). С. 46–50
4. Юхимюк О. Право ЄС та його принципи в рішеннях Конституційного Трибуналу Республіки Польща перед вступом у ЄС: досвід для України. *Нове українське право*, Випуск 6, Том 2, 2022. С. 215–221. DOI <https://doi.org/10.51989/NUL.2022.6.2.33>
<http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/417/371>
5. Юхимюк О. Роль загальних принципів права у здійсненні судочинства в міжнародному праві. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 3. С. 221–223
6. Юхимюк О. Функції принципів права Європейського Союзу в практиці Суду Європейського Союзу. *Історико-правовий часопис : науковий журнал*. Луцьк, 2019. № 2 (14). С. 62–65

7. Юхимюк О., Дмитрук С. Формування принципу верховенства права Європейського Союзу. Історико-правовий часопис : науковий журнал. Луцьк, 2018. № 2 (12). С. 39-43
8. Юхимюк О., Марчанчин С. В. Принципи верховенства та безпосередньої дії права ЄС в практиці Суду ЄС. *Актуальні питання реформування правової системи України : зб. наук, ст. за матеріалами XVI Міжнародної наук.-практ. конф.*, Луцьк, 14–15 червня 2019 р. Луцьк, 2019. С.137-139.

Інтернет-ресурси:

1. <http://www.rada.gov.ua> – Офіційний сайт Верховної Ради України
2. <https://www.un.org/en/> - сайт ООН
3. [https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22documentcollectionid2%22:\[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22documentcollectionid2%22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22]}) – сайт Європейського Суду з прав людини
4. https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_6999/en/ - сайт Суду справедливості Європейського Союзу
5. <http://www.nbu.gov.ua> – Національна бібліотека імені В.І.Вернадського